

SUBJEKTIVNA DOB, ŽIVOTNO ZADOVOLJSTVO I ZDRAVLJE

Ljiljana KALITERNA-LIPOVČAN
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Zvezdana PRIZMIĆ-LARSEN
Washington University, St. Louis

Vlado ŠAKIĆ
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

UDK: 159.942:613.97
Prethodno priopćenje

Primljeno: 23. 1. 2002.

Cilj istraživanja bio je utvrditi odnos između različitih pokazatelja subjektivne dobi, kognitivne, željene i komparativne dobi te ispitati prirodu povezanosti svakoga od pokazatelja s mjerama općega zdravstvenog statusa, subjektivnog zadovoljstva životom i procjenama osobne sreće. Istraživanje je provedeno na 118 zdravstvenih radnika, primjenom posebno konstruiranoga upitnika. Slabe povezanosti između pokazatelja subjektivne dobi upućuju na to da je riječ o različitim konstruktima. U prosjeku, ispitanici su se osjećali oko pet godina mlađima nego što stvarno jesu, a željeli su biti oko deset godina mlađi. Bolje zdravstveno stanje povezano je s mlađom dobnom identifikacijom. Pokazatelji subjektivne dobi pokazali su različite povezanosti s mjerama subjektivnoga zadovoljstva životom te procjenama osobne sreće. Subjektivno mlađi pojedinci bili su općenito sretniji, a zadovoljniji su svojim životom bili oni sa starijom željenom dobi.

✉ Ljiljana Kaliterna-Lipovčan, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Marulićev trg 19/1, p. p. 277, 10000 Zagreb, Hrvatska.
E-mail: Ljiljana.Kaliterna@pilar.hr

UVOD

Iako se koncept subjektivne dobi u psihološkoj literaturi javlja već 50-ih godina ovoga stoljeća, u okviru gerontoloških istraživanja (Barak i Stern, 1986.), znanstveno zanimanje za ispitivanje subjektivne dobi u našoj je zemlji relativno novijega datuma (Kaliterna-Lipovčan, 1998.). Općenito je prihvaćena definicija subjektivne dobi kao pokazatelja koliko se starom osoba osjeća, izgleda i ponaša, s kojom dobnom skupinom se identificira te koliko bi stara željela biti, neovisno o njezinoj

kronološkoj dobi (Kastenbaum i sur., 1972.; Barak, 1987.; Kaliterna-Lipovčan, 1998.).

Kao jedna od mjera subjektivnoga doživljavanja vlastite dobi, najčešće je u uporabi kognitivna dob. To je multidimenzionalan konstrukt koji uključuje psihološku, biološku, socijalnu i kognitivnu dimenziju funkcioniranja pojedinca, a utvrđuje se procjenom koliko se starim pojedinac osjeća, izgleda, ponaša i koje dobne skupine su mu interesi (Barak, 1987.; Barak i Stern, 1986.). Komparativna dob predstavlja dobnu identifikaciju pojedinca s pripadnicima mlađe, starije ili vlastite dobne skupine (Barak i Stern, 1986.), a idealna se ili željena dob odnosi na dob koju bi pojedinac najradije imao kad bi mogao birati.

Postojanje razlike između subjektivne i kronološke dobi pokazalo se u mnogobrojnim istraživanjima (Barnes-Farrell i Piotrowski, 1989.; Goldsmith i Heines, 1992.; Montepare i Lachman, 1989.; Staats i sur., 1993.). Općenito rečeno, ljudi se do svoje 20-e godine osjećaju nešto starijima nego što jesu, a oni s više od 30 godina života gotovo se u pravilu osjećaju mlađima. Razlike između subjektivne i kronološke dobi su to veće što su ljudi stariji.

Mnoga istraživanja nastojala su ispitati povezanost mjera subjektivne dobi s brojnim drugim osobinama, sociodemografskim, zdravstvenim i psihološkim (Henderson i sur., 1995.; Hubley i Hultsch, 1994.). Percipiranje sebe kao mlađega od svoje kronološke dobi pokazalo se povezanim s boljim zdravstvenim statusom (Markides i Boldt, 1983.). Međutim, kad je riječ o povezanosti dobne identifikacije i životnoga zadovoljstva, rezultati istraživanja nisu konzistentni. Dok su neki istraživači utvrdili da su pojedinci s mlađom dobnom identifikacijom zadovoljniji životom (Ward, 1977.; Logan i sur., 1992.), rezultati drugih istraživanja uputili su na obrnutu povezanost (Montepare i Lachman, 1989.). Jedan od razloga takvih nalaza može biti u nejednoznačnom iskorištavanju raznovrsnih pokazatelja subjektivne dobi. Postavlja se pitanje koliko su usklađene različite mjere subjektivne dobi te, sukladno tomu, kakve su im povezanosti s drugim varijablama.

Stoga je cilj ovoga rada bio utvrditi odnos između različitih pokazatelja subjektivne dobi te ispitati kakva je priroda povezanosti između svakoga od tih pokazatelja s mjerama općega zdravstvenog statusa, subjektivnoga zadovoljstva životom te s procjenama osobne sreće.

METODA

Ispitanici i postupak

U istraživanju su sudjelovali zdravstveni radnici iz četiri zdravstvene ustanove na području grada Zagreba (N=118). Prosječna dob ispitanika bila je M=37.3 godine (SD=9.17), a kretala se u rasponu od 18 do 58 godina.

Zadatak ispitanika bio je ispuniti posebno konstruiran Upitnik za zdravstvene radnike koji je činio nekoliko skala samoprocjena iz različitih područja života i rada zdravstvenih radnika iz kojega su, u skladu s ciljevima ovoga istraživanja, rabljene samo neke od varijabla u daljnjim analizama. Ispitivanje je provedeno tijekom 1998. i 1999. godine.

Instrumenti

Mjere subjektivne dobi

U ovom istraživanju rabljene su tri mjere subjektivne dobi: kognitivna dob, željena dob te komparativna dob.

Kognitivna dob zasnovana je na mjerenju četiriju dimenzija subjektivnoga doživljavanja dobi, s obzirom na osjećaj, izgled, ponašanje i interes pojedinca. Ispitanici su trebali procijeniti u godinama koliko se starima osjećaju, kako staro izgledaju, koliko su stari po svojem radu i ponašanju te koliko se stari osjećaju po svojim interesima. Jedinствена mjera kognitivne dobi jest prosječna vrijednost svih četiriju dimenzija. Razlika (u godinama) između kronološke i kognitivne dobi predstavlja mjeru "mladenačke dobi".

Željena dob procijenjena je pitanjem "Koliko biste godina najradije imali?", a rezultat je izražen u godinama. Također je izračunana razlika između kronološke i željene dobi – kao mjera "neusklađenosti dobi".

Komparativna dob temeljena je na pojedinčevoj usporedbi vlastite kronološke dobi prema ostalim pripadnicima vlastite dobne skupine. Ispitanici su trebali zaokružiti jedan od odgovora na pitanje osjećaju li se mnogo mlađe, mlađe, jednako, starije ili mnogo starije od većine ljudi svoje dobi.

Zdravlje

Kao mjera zdravlja rabljena je procjena općega zdravstvenog statusa iz Upitnika o fizičkom zdravlju (Barton i sur., 1992.). Zadatak ispitanika bio je procijeniti vlastito zdravlje na skali Likertova tipa od pet stupnjeva, od 1=iznimno loše do 5=odlično.

Subjektivno zadovoljstvo životom

U ispitivanju je rabljena Skala subjektivnoga zadovoljstva životom kao mjera kognitivne evaluacije pojedinčeva života općenito (Diener i sur., 1985.). Skala se sastoji od pet čestica, a zadatak ispitanika je da označi na skali Likertova tipa od šest stupnjeva (od 1=uopće se ne slažem do 6=u potpunosti se slažem) koliko se slaže s određenom tvrdnjom. Ukupan rezultat predstavlja zbroj svih čestica. Viši rezultat upućuje na veće zadovoljstvo životom.

Osobna sreća

U ovom istraživanju osobna je sreća mjerena Fordyceovim upitnikom o sreći (Fordyce, 1978.). Zadatak je ispitanika bio

procijeniti, na skali od 10 stupnjeva (od 10=osjećam se iznimno sretnim do 1=osjećam se iznimno nesretnim), koliko se općenito osjećaju sretnima. Uz to, ispitanici su trebali u postocima procijeniti koliko se vremena općenito osjećaju sretnima, nesretnima i u neutralnom raspoloženju, na način da je zbroj svih procjena odgovarao 100%.

REZULTATI

Subjektivna dob

Deskriptivna statistika mjera kognitivne, željene i kronološke dobi prikazana je u tablici 1. Budući da je kognitivna dob multidimenzionalna mjera, sastavljena od četiri procjene, izračunan je koeficijent pouzdanosti tipa unutarne konzistencije koji se pokazao zadovoljavajućim (Chronbach $\alpha = .91$), što upućuje na to da je riječ o jednoznačnom konstrukt.

➔ TABLICA 1
Aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD) te raspon pokazatelja subjektivne i objektivne dobi (N=118)

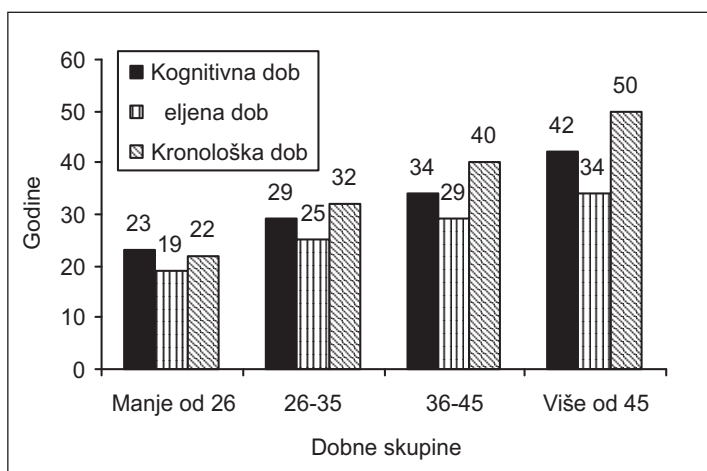
	M	SD	Raspon
Kronološka dob	37.3	9.17	18 – 58
Kognitivna dob	32.6	7.54	18 – 50
Željena dob	27.6	8.75	1 – 50

Objekti mjere subjektivne dobi, kognitivna ($t=9.6$, $p<.001$) i željena dob ($t=11.6$, $p<.001$) su procijenjene statistički značajno nižima od kronološke dobi. Mjera mladenačke dobi, tj. razlika između kronološke i kognitivne dobi, iznosila je 4,6 godina, što upućuje na to da se uzorak ispitanika subjektivno osjeća gotovo pet godina mlađima nego što je njihova objektivna dob. Mnogo se veća razlika u godinama pokazala između kronološke i željene dobi (9,6 godina), pokazujući da su ispitanici u prosjeku željeli biti oko deset godina mlađi nego što jesu.

Kako bismo dobili jasniji uvid u odnos mjera subjektivne dobi s obzirom na različitu kronološku dob, uzorak ispitanika podijelili smo u četiri dobne skupine: skupina do 26 godina (N=14), skupina od 26 do 35 godina (N=35), zatim od 36 do 45 godina (N=41) te najstarija skupina više od 45 godina (N=28). Na slici 1 prikazane su prosječne vrijednosti kognitivne, željene i kronološke dobi unutar četiri dobne skupine.

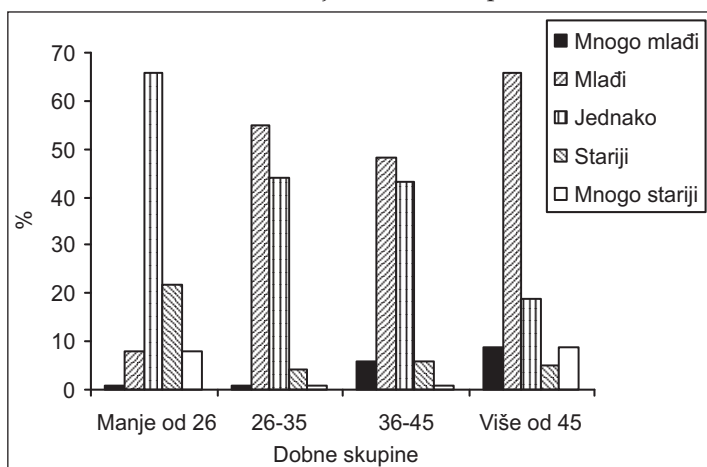
Što je dobna skupina starija, to su razlike između kronološke dobi i objiju mjera subjektivne dobi, kognitivne i željene, izraženije. Kako kronološka dob raste, tako ispitanici teže k mlađoj dobnoj identifikaciji. Zanimljivo je napomenuti da su ispitanici mlađe dobne skupine u prosjeku procijenili svoju kognitivnu dob starijom nego što je njihova kronološka dob.

➔ SLIKA 1
 Prosječne vrijednosti
 mjera subjektivne i
 kronološke dobi
 unutar četiri dobne
 skupine

Kako ispitanici doživljavaju svoju kronološku dob prema pripadnicima svoje dobne skupine prikazano je na slici 2. Radi detaljnijega uvida, rezultati komparativne dobi prikazani su unutar svake od četiriju dobnih skupina.

➔ SLIKA 2
 Prikaz komparativne dobi kao postotak ispitanika koji se osjećaju mlađe, jednako ili starije u odnosu na pripadnike svoje dobne skupine, unutar četiriju dobnih skupina

Gotovo 64% ispitanika dobne skupine više od 45 godina doživljava sebe mlađima u odnosu na pripadnike vlastite dobne skupine. Za razliku od njih, 64% ispitanika najmlađe dobne skupine, tj. mlađih od 26 godina, doživljava sebe jednako staro kao i većinu ljudi svoje dobi. U srednjim dobnim skupinama, od 26 do 35 te od 36 do 45 godina, većina ispitanika, ipak, ili doživljava sebe mlađima (53%, odnosno 48%) ili jednakima (oko 43% u obje skupine) u usporedbi s pripadnicima svoje kronološke dobi.

Povezanosti između pojedinih pokazatelja subjektivne dobi prikazane su u tablici 2. S ciljem kontrole utjecaja kronološke dobi na dobivene povezanosti rabljene su parcijalne korelacije.

➔ **TABLICA 2**
Parcijalne korelacije između pokazatelja subjektivne dobi (N=118)

	Željena dob	Komparativna dob
Kognitivna dob	.11	.37**
Željena dob	-	.14

** = $p < .01$

Jedina značajna, iako relativno slaba povezanost ($r=0.37$, $p < 0.01$), pokazala se između kognitivne i komparativne dobi. Što se ispitanici subjektivno osjećaju mlađima, to se, u prosjeku, doživljavaju mlađima i prema ostalim pripadnicima svoje dobne skupine. Povezanosti između ostalih pokazatelja subjektivne dobi su neznčajne, što upućuje na zaključak da je ipak riječ o različitim konstruktima.

Zdravlje, životno zadovoljstvo i osobna sreća

Deskriptivna statistika za procjene općega zdravstvenog statusa, subjektivnoga zadovoljstva životom i osobne sreće prikazana je u tablici 3.

➔ **TABLICA 3**
Aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD) i teoretski raspon subjektivnih procjena zdravstvenoga statusa, zadovoljstva životom i osobne sreće (N=118)

	M	SD	Teoretski raspon
Opći zdravstveni status	3.4	0.79	1 – 5
Zadovoljstvo životom	18.4	4.52	5 – 30
Osobna sreća	7.0	1.36	0 – 9
% vremena kad se osjećaju sretnima	54.2	21.58	0 – 100
% vremena kad su u neutralnom stanju	29.1	16.94	0 – 100
% vremena kad se osjećaju nesretnima	16.7	12.30	0 – 100

U prosjeku, ispitanici su svoje opće zdravstveno stanje procijenili dobrim. Također, relativno su zadovoljni vlastitim životom, a osjećaju se i dosta sretnima. To potvrđuje i podatak da se oko 54% vlastita vremena osjećaju sretnima, najmanji dio vremena (17%) osjećaju se nesretnima, a u neutralnom stanju se osjećaju oko trećinu svojega vremena.

Povezanosti između mjera subjektivne dobi i ostalih varijabla

U analizi prirode povezanosti između navedenih varijabla i mjera subjektivne dobi rabljene su parcijalne korelacije, pa je na taj način kontroliran utjecaj kronološke dobi u dobivenim relacijama. Dobiveni rezultati prikazani su u tablici 4.

Općenito se može reći da su povezanosti između različitih mjera subjektivne dobi, procjena zdravstvenog statusa, životnog zadovoljstva i osobne sreće bile relativno niske, ali ipak upućuju na neke tendencije. Povezanost zdravstvenoga statusa s kognitivnom dobi ($r=-0.24$, $p < 0.05$) upućuje na bolji zdravstveni status u pojedinaca s mlađom dobnom identi-

fikacijom. S druge strane, veće životno zadovoljstvo povezano je sa starijom željenom dobi ($r=0.21$, $p<0.05$).

➔ **TABLICA 4**
Parcijalne korelacije mjera subjektivne dobi s procjenama općega zdravstvenog statusa, životnog zadovoljstva i osobne sreće (N=118)

	Kognitivna dob	Željena dob	Komparativna dob
Opći zdravstveni status	-.24*	.08	.17
Zadovoljstvo životom	-.16	.21*	.11
Osobna sreća	-.32**	.13	.04
% vremena – sretni	-.38**	.16	.15
% vremena – neutralno	.26**	-.10	-.12
% vremena – nesretni	.33**	-.14	-.11

** $p<.01$; * $p<.05$

Relativno najveće povezanosti utvrđene su između kognitivne dobi i različitih mjera osobne sreće. Pojedinci koji su se subjektivno osjećali mlađima procijenili su veći stupanj osobne sreće ($r=-0.32$, $p<0.01$), veći dio vremena su se osjećali sretnima ($r=-0.38$, $p<0.01$), a manji nesretnima ($r=0.33$, $p<0.01$) ili neutralno ($r=0.26$, $p<0.01$) nego oni koji su se osjećali starijima.

Komparativna dob je jedina mjera subjektivne dobi koja nije bila povezana niti s jednom drugom varijablom. Također, valja napomenuti da niti jedna od ispitivanih varijabla nije statistički značajno bila povezana s kronološkom dobi ispitanika.

RASPRAVA

U ovom istraživanju ispitali smo međupovezanost triju pokazatelja subjektivne dobi, tj. kognitivne, željene i komparativne dobi, te njihove povezanosti s procjenama općega zdravstvenog statusa, zadovoljstva životom te osjećaja osobne sreće. U svim provedenim analizama kontrolirani su efekti kronološke dobi.

U skladu s rezultatima drugih istraživanja, i kognitivna i željena dob bile su znatno niže od kronološke dobi ispitanika (Barak, 1987.; Uotinen, 1998.). U prosjeku, ispitanici su se osjećali oko pet godina mlađima od vlastite dobi, a željeli su biti oko deset godina mlađi.

Razlika između kognitivne i kronološke dobi, tzv. mladenačka dob, prema mišljenju nekih autora upućuje na negiranje procesa starenja (Barak, 1987.; Ward, 1977.). Osjećajući se mlađima nego što jesu, stariji se ljudi distanciraju od stigme koja je vezana uz starije osobe i proces starenja (Peters, 1971.) te se doživljavanje sebe kao mlađega od vlastite dobi može smatrati pozitivnim i upućuje na 'zdravu' prilagodbu pojedinca vlastitoj socijalnoj okolini (Markides i Boldt, 1983.). Iako se na prvi pogled čini paradoksalnim, na slični se način objaš-

njava i to da mlađi pojedinci doživljavaju sebe starijima od vlastite dobi, što je potvrđeno u mnogobrojnim istraživanjima, pa i u ovom. Montepare i Lachman (1989.) smatraju da u dobi prijelaza iz adolescencije u odraslu dob doživljavanje sebe kao starijega, ima pozitivnu konotaciju i znak je zrelosti.

Međutim, objašnjenja razlika između željene i kronološke dobi kreću se u obrnutom smjeru te se ta razlika naziva mjerom neusklađene dobi. Željete biti mlađi nego što zapravo jesmo upućuje na negativan stav prema vlastitoj životnoj dobi, pa i životu općenito (Barak, 1987.). Stoga, obrnuto od mladenačke dobi, manja neusklađena dob implicira pozitivan stav prema vlastitoj dobi, jer je željena dob mnogo bliža stvarnoj. U našem uzorku ispitanika neusklađena dob iznosi gotovo deset godina te upućuje, jednim dijelom, na negativan stav prema vlastitoj životnoj dobi. Pretpostavlja se da je željena dob, od svih različitih pokazatelja subjektivne dobi, najviše pod utjecajem sociokulturalnih čimbenika, jer ono što se percipira idealnim može biti različito u različitim kulturama. Tako, primjerice, u jednom komparativnom istraživanju na finskoj i američkoj populaciji, željena je dob u svim dobnim skupinama u Amerikanaca bila procijenjena znatno mlađom nego u Finca (Uotinen, 1998.). Autor takve razlike pripisuje različitom položaju, statusu i skrbi za stare ljude u dvjema zemljama, tj. pretpostavlja da je bolji status starijih osoba u društvu povezan s manjim nerazmjerom idealne i/ili željene i objektivne dobi. Rezultati na našem uzorku ispitanika mnogo su bliži rezultatima dobivenim na američkoj populaciji te, u skladu s Uotinenovim (1998.) tumačenjem, upućuju na negativnu percipciju položaja i statusa starih ljudi u našoj zemlji.

Rezultati procjene komparativne dobi u ovom istraživanju također upućuju na mlađu dobnu identifikaciju u većine ispitanika. Pritom su mlađi ispitanici većinom sebe percipirali jednakima s pripadnicima vlastite dobne skupine, za razliku od starijih u kojih se pokazalo da, što je kronološka dob starija, to je percipiranje sebe kao mlađih, u odnosu na ostale pojedince iz vlastite dobne skupine, češće.

Povezanosti između navedenih pokazatelja subjektivne dobi su neznčajne (s iznimkom komparativne i kognitivne dobi čija je povezanost, iako značajna, relativno niska), što upućuje na činjenicu da je ipak riječ o različitim konstruktima. Stoga je bilo opravdano promatrati njihove zasebne odnose s ostalim ispitivanim varijablama, tj. zdravstvenim statusom, zadovoljstvom životom te procjenama osobne sreće.

Iako su neka istraživanja pokazala da zdravstvene varijable objašnjavaju najveću proporciju varijance u procjenama subjektivne dobi (Hublej i Hultsch, 1994.; Barak i Stern, 1996.), rezultati našega istraživanja to nisu u potpunosti potvrdili. Je-

dina značajna povezanost, iako relativno slaba, pojavila se između kognitivne dobi i zdravstvenoga stanja. Percipiranje sebe kao mlađega od stvarne dobi povezano je s boljim zdravstvenim statusom, dok su povezanosti sa željenom i komparativnom dobi bile neznčajne. Jedan od razloga može biti u uporabi različitih mjera procjene zdravstvenoga statusa u različitim istraživanjima. S druge strane, naš uzorak zdravstvenih radnika, zbog vrste njihova posla, predstavlja populaciju koja se brine o vlastitu zdravlju i s manje je zdravstvenih problema, a osim toga, relativno je "mlad" po kronološkoj dobi, dok se u istraživanjima drugih autora povezanost zdravstvenih tegoba i dobne identifikacije najčešće pojavljuje u starijim dobnim skupinama.

Mjere subjektivne dobi pokazale su različite povezanosti sa životnim zadovoljstvom i procjenama osobne sreće. Iako su rezultati nekih istraživanja pokazali da je kognitivna dob povezana sa životnim zadovoljstvom te da se ljudi koji su zadovoljniji životom osjećaju mlađima (Logan i sur., 1992.), rezultati ovoga istraživanja to nisu potvrdili. Mogući razlog takvom nalazu jest relativno mlada dob ispitanika. Povezanost između željene dobi i životnoga zadovoljstva takva da su pojedinci koji žele biti dosta mlađi od svoje dobi manje zadovoljniji vlastitim životom u skladu je s rezultatima istraživanja po kojima neusklađenost između kronološke i željene dobi upućuje na negativan stav prema vlastitoj dobi i životu općenito (Montepar i Lachman, 1989.). Pretpostavlja se da su pojedinci koji imaju najmanji nerazmjer između željene i kronološke dobi najzadovoljniji vlastitim životom.

Relativno najveće povezanosti između različitih mjera subjektivne dobi i ostalih varijabla dobivene su između kognitivne dobi i različitih pokazatelja osobne sreće. Pojedinci koji su se subjektivno osjećali mlađima procijenili su se sretnijima, i po općenitim procjenama osobne sreće i po količini vremena u kojem se uobičajeno osjećaju sretnima. Ako uzmemo u obzir da je mlađa dobna identifikacija bila povezna i s nešto boljim zdravstvenim statusom, može se zaključiti da ona upućuje na pozitivnu i 'zdravu' prilagodbu pojedinca vlastitoj socijalnoj okolini (Markides i Boldt, 1983.).

Valja napomenuti da se rezultati ovoga istraživanja zasnivaju na korelacijskim analizama te da su dobiveni na relativnom malom i specifičnom uzorku ispitanika, pa se izvedeni zaključci ne mogu generalizirati, već ih treba tumačiti kao preliminarnu studiju. Međutim, ovo istraživanje potvrđuje da su neki od pokazatelja subjektivne dobi povezani s procjenama općega zdravstvenog stanja, životnoga zadovoljstva i osobne sreće te da, kao što neki autori i ističu, subjektivna dobna identifikacija može prije uputiti na neke razvojne pro-

mjene u pojedinaca nego njihova kronološka dob (Peters, 1971.). Osim toga, rezultati ovoga istraživanja otvaraju neka istraživačka pitanja koja bi trebalo provjeriti na populaciji starijih ljudi u kojih su nađene najveće razlike između stvarne životne dobi i one percipirane.

LITERATURA

- Barak, B. (1987.), Cognitive age: A new multidimensional approach to measuring age identity. *International Journal of Aging and Human Development*, 25(2), 109-127.
- Barak, B. i Stern, B. (1986.), Subjective age correlates: a research note. *The Gerontologist*, 26(5), 561-578.
- Barnes-Farrell, J. L. i Piotrowski, M. J. (1989.), Workers' perception of discrepancies between chronological age and personal age. *Psychology and Aging*, 4(3):376-377.
- Barton, J., Folkard, S., Smith, L. R., Spelten, E. R., Totterdell, P. A. (1992.), *Standard Shiftwork Index Manual*. SAPU Memo No. 1159.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. i Griffin, S. (1985.), The satisfaction with life scale: A measure of life satisfaction. *Journal of Personality Assessment*, 49:71-75.
- Fordyce, W. E. (1978.), *Prospectus: The Self-Description Inventory* (nepublicirani rukopis, Edison Community College, Fort Myers, Florida).
- Goldsmith, R. E. i Heines, R. A. (1992.), Subjective age: a test of five hypotheses. *The Gerontologist*, 32(3):312-317.
- Henderson, K. V., Goldsmith, R. E. i Flynn, L. R. (1995.), Demographic characteristics of subjective age. *The Journal of Social Psychology*, 135(4), 447-457.
- Hubley, A. M. i Hultsch, D. F. (1994.), The relationship of personality trait variables to subjective age identity in older adults. *Research on Aging*, 16(4), 415-439.
- Kaliterna-Lipovčan, Lj. (1998.), Jesmo li stari koliko imamo godina ili koliko se stari osjećamo? *Društvena istraživanja*, 6, 873-883.
- Kastenbaum, R., Derbin, P., Sabatini, P. i Arrt, S. (1972.), "The ages of me". Toward personal and interpersonal definitions of functional aging. *Aging and Human Development*, 3, 197-211.
- Logan, J. R., Ward, R. i Spitze, G. (1992.), As old as you feel: Age identity in middle and later life. *Social Forces*, 71(2), 451-467.
- Markides, K. S. i Boldt, J. S. (1983.), Change in subjective age among the elderly: a longitudinal analysis. *The Gerontologist*, 23(4), 422-427.
- Montepare, J. M. i Lachman, M. E. (1989.), You are only as old as you feel: self-perceptions of age, fears of aging and life satisfaction from adolescence to old age. *Psychology and Aging*, 4(1), 73-78.
- Peters, G. R. (1971.), Self-conceptions of the aged, age identification, and aging. *The Gerontologist*, 11(2), 60-73.
- Staats, S., Heaphey, K., Miller, D., Partlo, C., Romine, N. i Stubbs, K. (1993.), Subjective age and health perceptions of older persons: maintaining the youthful bias in sickness and in health. *International Journal of Aging and Human Development*, 37(3):191-203.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 11 (2002),
BR. 6 (62),
STR. 897-908

KALITERNA-LIPOVČAN, LJ.
I SUR.: SUBJEKTIVNA...

Uotien, V. (1998.), Age identification: a comparison between Finish and North-American cultures. *The International Journal of Aging and Human Development*, 46(2), 109-124.

Ward, R. A. (1977.), The impact of subjective age and stigma on older persons. *Journal of Gerontology*, 32(2), 227-232.

Subjective Age, Life Satisfaction and Health

Ljiljana KALITERNA-LIPOVČAN
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb

Zvezdana PRIZMIĆ-LARSEN
Washington University, St. Louis

Vlado ŠAKIĆ
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb

The aim of the study was to examine the relationships between different measures of subjective age, as well as relations of these measures to the subjective health, life satisfaction and happiness. The subjects were 118 health care professionals, who were administered a questionnaire that was developed for the purpose of the study. Weak or non-existent correlations, found between different measures of subjective age, showed that these measures may reflect different constructs. On average, our subjects felt about five years younger than their actual age, and wanted to be about ten years younger. Better subjective health was found in subjects with younger age identifications. Also, younger age identification was related to more happiness. The relationship between ideal age and life satisfaction showed that greater life satisfaction was related to older ideal age.

Subjektives Alter, Zufriedenheit und Gesundheit

Ljiljana KALITERNA-LIPOVČAN
Ivo-Pilar-Institut für Gesellschaftswissenschaften, Zagreb

Zvezdana PRIZMIĆ-LARSEN
Washington University, St. Louis

Vlado ŠAKIĆ
Ivo-Pilar-Institut für Gesellschaftswissenschaften, Zagreb

Das Ziel dieser Untersuchung war, das Verhältnis zwischen verschiedenen Indikatoren des subjektiven Alters einerseits und dem kognitiven, erwünschten und komparativen Alter andererseits zu ermitteln; ferner wollte man untersuchen, auf welche Art und Weise jeder einzelne Indikator mit Angaben zum allgemeinen Gesundheitszustand, zur subjektiven

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 11 (2002),
BR. 6 (62),
STR. 897-908

KALITERNA-LIPOVČAN, LJ.
I SUR.: SUBJEKTIVNA...

Zufriedenheit mit dem Leben sowie zu Einschätzungen des persönlichen Glücks in Verbindung steht. An der Untersuchung nahmen 118 in medizinischen Berufen tätige Personen teil, die einen eigens für diesen Zweck konstruierten Fragebogen beantworteten. Die nur schwach ausgeprägten Korrelationen zwischen Indikatoren subjektiven Alters verweisen darauf, dass es sich um verschiedene Konstrukte handelt. Im Durchschnitt fühlten sich die Umfrageteilnehmer um etwa fünf Jahre jünger, als sie eigentlich waren; das Wunschalter wiederum lag um etwa zehn Jahre unter dem wirklichen Alter. Ein besserer Gesundheitszustand wurde damit in Zusammenhang gebracht, dass sich der/die Betreffende jünger fühlte, als er/sie eigentlich war. Die Indikatoren subjektiven Alters wiesen verschiedene Korrelationen zu Angaben auf, die sich auf die subjektive Zufriedenheit mit dem Leben und auf Einschätzungen des persönlichen Glücks bezogen. Befragte, die sich subjektiv jünger fühlten, waren allgemein glücklicher, während Umfrageteilnehmer, die sich ein höheres Alter wünschten, zufriedener mit dem Leben waren.